

**REMEK – DJELA JOZE KLJAKOVIĆA:
NOVI PRILOZI VREDNOVANJU UMJETNIKOVA OPUSA**

**THE MASTERPIECES OF JOZO KLJAKOVIĆ:
NEW CONTRIBUTIONS TO THE VALORISATION OF THE
ARTIST'S OEUVRE**

Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, listopad-studenj 2020.

Jozo Kljaković Memorial Collection, october-november 2020.

ZAGREB, 2020.

SADRŽAJ / CONTENTS

Lidija Fištrek: O IZLOŽBI / ABOUT THE EXHIBITION	3
Petra Vugrinec: KLJAKOVIĆEV SOLIN KAO MÁRQUEZOV MACONDO	4
Petra Vugrinec: KLJAKOVIĆ’S SOLIN AS MÁRQUEZ’S MACONDO	6
ŽIVOTOPIS / BIOGRAPHY	8
BIBLIOGRAFIJA / BIBLIOGRAPHY	19
IMPRESUM / IMPRESSUM	20

O IZLOŽBI

Ovom izložbom, postavljenom povodom 131. obljetnice rođenja Jose Kljakovića, želimo upoznati javnost s remek-djelima ovog autora iz njegova mediteranskog opusa nastalog između dva svjetska rata, to jest, u drugom i trećem desetljeću 20. stoljeća. Memorijalna zbirka Jozo Kljaković posjeduje 22 ulja na platnu, od čega je 10 izloženo u okviru stalnog postava koji obuhvaća razdoblja od 30-tih do 50-tih godina 20. stoljeća. Izložbom u Memorijalnoj zbirci Jozo Kljaković „Remek-djela Jose Kljakovića: novi prilozi vrednovanju umjetnikova opusa“, uz provedeno istraživanje, nadopuniti će se opus ovog izuzetno vrijednog umjetnika prve polovice 20. stoljeća.

Kako se dosta vrijednih djela Jose Kljakovića nalazi u privatnim zbirkama pa ih šira javnost nije u mogućnosti vidjeti, Petra Vugrinec, viša kustosica u Galeriji Klovićevi dvori, provela je istraživanje i napravila izbor djela Jose Kljakovića koja dosad nisu bila prikazana u javnosti, što je popraćeno tekstom u katalogu. Izložbom je obuhvaćeno razdoblje 20-tih i 30-tih godina prošlog stoljeća koje se smatra najplodnijim umjetnikovim razdobljem te je za ovu izložbu napravljen izbor od osam vrijednih i javnosti dosad nepoznatih djela Jose Kljakovića koja će svojom kvalitetom zasigurno doprinijeti vrednovanju umjetnikova stvaralaštva i hrvatskoj kulturnoj baštini.

Izložba je nastala u suradnji s Uredom predsjednika Republike Hrvatske i kolekcionarima koji su za ovu prigodu posudili djela Jose Kljakovića, na čemu im se izrazito zahvaljujemo.

ABOUT THE EXHIBITION

The exhibition organized on the occasion of the 131st anniversary of birth of Jozo Kljaković presents the masterpieces by the author that are part of his Mediterranean opus, created in the inter-war period, during the 1920s and 1930. The Jozo Kljaković Memorial Collection owns 22 oil on canvas paintings, ten of which are on display as part of the permanent exhibition encompassing the periods from the 1930s to the 1950s. The exhibition of the Jozo Kljaković Memorial Collection entitled “The Masterpieces of Jozo Kljaković: New Contributions to the Valorisation of the Artist’s Oeuvre,” along with the conducted research, represent an important addition to the oeuvre of this extremely valuable artist of the first half of the 20th century.

Since a considerable number of valuable works by Jozo Kljaković belong to private collections where the public is unable to see them, Petra Vugrinec, a senior curator at the Klovićevi dvori Gallery has conducted a research project, creating a selection of works by Jozo Kljaković to date not exhibited in public, accompanied by an explication in the exhibition catalogue. This latest exhibition comprises the 1920s and 1930s, considered to be the artist’s most fertile period, hence, eight valuable works of art, to date unknown to the general public, have been selected, the quality of which will undoubtedly contribute to the valorisation of Jozo Kljaković’s artistic legacy, as well as to the Croatian cultural heritage at large.

The exhibition has been created in collaboration with the Office of the President of the Republic of Croatia and art collectors who have been so kind as to lend us the works of Jozo Kljaković from their private collections, for which we are truly thankful.

Lidija Fištrek

KLJAKOVIĆEV SOLIN KAO MÁRQUEZOV MACONDO

Kada će Kljakovićev suvremenik, grčko - talijanski metafizički slikar Giorgio de Chirico (1888. – 1978.) u predgovoru omanjoj monografiji istaknuti melankoličnu komponentu Kljakovićeva opusa, na neki će način anticipirati umjetnikovu nostalgiju za domom tijekom višegodišnjeg prognanstva provedenog u Buenos Airesu. Ako promotrimo Kljakovićev opus kroz prizmu šireg, društvenog i umjetničkog konteksta, a u duhu Kljakovićeva kozmopolitizma¹, uočit ćemo neke zanimljive i rječite koincidencije koji će nam pomoći u razumijevanju specifičnosti ovoga opusa unutar domaćeg stilskog višeglasja svojstvenog razdoblju prve polovine 20. stoljeća. Kljaković će, baš poput suvremenika Argentinca Jorgea Luisa Borgesa (1899. – 1986.), gotovo oslijepjeti u Buenos Airesu, gradu u kojem će veliki pisac, upravo nekako u vrijeme Kljakovićeva dolaska, napisati (1945.) i objaviti (1949.) čuvenu pripovijetku Aleph. Borges će u Alephu napisati: „Ako su u Alephu sva mjesta na zemlji, onda su ondje sve luči, sve svjetiljke, svi izvori svjetlosti“. Aleph je postmoderni minijaturni pandan Danteovoj *Božanstvenoj komediji*, pri čemu će Borgesova virtuozna pripovijest sveobuhvatnost Danteovog spjeva zamijeniti metaforom o magičnom mjestu Alephu u kojem je sadržan sav svemir i u kojem se svi pravci spajaju. Borgesov *Aleph* propituje ključni problem postuliran u postmodernističkoj epohi, a to je problem prolaznosti i dotrajalosti medija, konkretno, smrti književnosti, iščeznuća Gutenbergove, a onda i svake tradicionalne umjetničke galaksije. Kljaković i Borges protagonisti su razdoblja u kojem će stari svijet zauvijek iščeznuti, a novi će već pokazivati sve nedostatke civilizacije izrasle na krvi velikih ratnih sukoba. Oba će umjetnika, u stvari, revidirajući prošlost nastojati izgraditi nišu za život u sadašnjosti, pronaći svjetlost u povijesnoj tami. Kljakovićeva nostalgija u Argentini će postati akutnom bolešću, a njegov grčeviti pokušaj povratka u domovinu, smatrajući rodnim tлом čak i Rim u kojem je također proveo izbjegličke dane tijekom i nakon rata, sličan je upravo tom idiomu južnoameričkog književnog postmodernizma, u njegovim slikama još sličniji slavnijem i mlađem Kolumbijcu Gabrielu Garciji Márquezu (1927. – 2014.), pri čemu je dalmatinski Macondo, Kljakovićev Solin ili Vranjic, prije dolaska plantaže banana (ili prije tvornice azbestnih ploča Salonit), iako je taj Márquezov roman nad romanima, *Sto godina samoće*, objavljen upravo 1969. godine, kada nas je Kljaković zauvijek napustio.

Zašto je upravo ovakav književni diskurs odabran u obradi Kljakovićeva opusa mediteranskih tema? Na neki će način postmodernistička opsesija prolaznošću u našoj sredini biti anticipirana upravo Kljakovićevom mediteranskom sjetom, njegovim zatravljenim protagonistima dalmatinskih siesta, zaustavljenima u, kako će de Chirico naglasiti, veličanstvenom stavu ritualnog obreda neke davne arkadijske zemlje. Taj će Kljakovićev postupak naša ugledna povjesničarka umjetnosti Ivanka

Reberski okvalificirati magičnim realizmom, stilskim idiomom koji će Kljakovićeve slike povezati s Márquezovim remek-djelom i Borgesovom fantastikom. I dok će Márquezovi likovi na fantastične događaje reagirati kao da su uobičajeni, što će roman okarakterizirati egzemplarnim u tom stilskom pravcu, takva će se alegorija suvremenog eskapizma zrcaliti nekoliko desetljeća ranije u Kljakovićevim djelima. Upravo će taj magijski element Kljaković uzeti za svoj idiom, kojim će apostrofirati autohtonost rodnoga juga, njegove (i Meštrovićeve) neprežaljene Dalmacije, gdje ljudi žive u suživotu s prirodom, prije industrijalizacije i prije no što su dimnjaci tvornica posivili modrinu neba.

Kako se Kljakovićev magijski realizam razvio u godinama međuraća te rezonantno odjekivao u periodu poraća sve do kraja života i slikanja? U načelu, slikarski počeci ovog dalmatinskog kozmopolita uronjeni su u simbolizam. Mogli bismo reći da je Kljaković iznjedrio autohtonu fazu ovog internacionalnog pravca, pri čemu će stilske odrednice simbolističkog pravca umjetnik vješto asimilirati u vlastito slikarstvo, oprobavši mogućnosti kompleksnoga jezika u izražavanju nacionalnih tema i osjećaja. Biblija, historijske legende i mitska prošlost prve su teme na kojima će Kljaković brusiti slikarsko umijeće, uvijek naglašavajući vlastitu poziciju, ishodište i svjetonazor. U jednom će trenutku u drugom desetljeću prošlog stoljeća postati slikarskim apologetom južnoslavenskog kulta, pri čemu će junaci *Kosovskog mita* postati rječiti simboli panslavenskog jedinstva. Primijenivši Klimtovu i Hodlerovu secesijsku morfologiju u tretmanu autohtonih tema, slavenskih (*Vila Ravičija*), i specifično hrvatskih (*Senjski uskoci*, *Robinje*) mitskih narativa, Kljaković će započeti vrijednu i važnu stilsku razvojnu liniju vlastitog, a time i opće vrijednog nacionalnog slikarskog jezika, krećući se od secesijske linearne stilizacije do upravo suprotno monumentalne, opet narativnom potkrijepljene, voluminozne emfaze u prikazu tijela nabreklih od životnih sokova što ih crpe iz plodnog dalmatinskog podneblja.

Unutar razdoblja međuraća i reinkarnacije realističkog promišljanja te povratka redu i skladu, Ivanka Reberski uočiti će svu specifičnost Kljakovićeva magičnog realizma, smatrajući ga „vođecim kreatorom stila“.² Nadalje će zaključiti: „Teško da ćemo u ijednog našeg slikara naići na tako potpuno ostvareni neoklasični ideal ljepote iz 'svijeta Arkadije', koji je zaživio na Kljakovićevim slikama krajem dvadesetih i tridesetih godina. Ušao je u to realitetu okrenuto i stilski slojevito razdoblje postupno, napuštajući artdecoovsku figuralnu stilizaciju i mitološku, ali ne i sakralnu motiviku, posebno njegujući humanu figuraliku. Doista se može kazati da je bio opčinjen ljudskim likom. Poput slikara vergilijanskog pejzaža, koji su nastojali evocirati svijet u svoj njegovoj životnoj punoći, Kljaković je životnu punoću pronalazio u ljudskome tijelu, u silnoj privlačnosti i savršenstvu tog ideala snage i ljepote. U njegovu opusu naprosto nema kompozicijske sheme, a da ljudski lik u svekolikoj prirodi ne zauzima dominantno mjesto. Zato on ne prikriva, već do same nagosti razotkriva prelijepo ljudsko tijelo, podjednako žensko i muško. Ta njegova paradigmatiska metafora tematska je okosnica u žarištu interesa.“³

Izložba koju priređuje Memorijalna zbirka Jozo Kljaković prigodom obilježavanja 131. obljetnice umjetnikova rođenja, prikazuje mahom nepoznata djela, pri čemu je kriterij selekcije određen

² Ivanka Reberski: Klasična komponenta Joze Kljakovića u kontekstu realizama 20-ih i 30-ih godina... Rad. Inst. povij. umjet. 36/2012. (189-202), str. 193.

³ Ivanka Reberski: Klasična komponenta Joze Kljakovića u kontekstu realizama 20-ih i 30-ih godina... Rad. Inst. povij. umjet. 36/2012. (189-202), str. 194.

temom.⁴ Radi se o opusu mediteranskih tema koje stilski pripadaju magičnom realizmu, a u čijem su fokusu ljudi tj. ljudsko tijelo. Kronološki je najranija slika iz Ureda predsjednika Republike Hrvatske zavedena pod naslovom *Ribari i kupači / Brodogradnja* koja prikazuje dopremanje građe brodom (Sl. 1), a nastala je početkom dvadesetih godina. Uz freske *Sječa šume* i izgradnja palače radi se o štafelajnoj varijanti stropne kompozicije izvedene za nekadašnju Palaču Slavonske hipotekarne banke u Vlaškoj ulici 53 u Zagrebu koju je projektirao Hugo Ehrlich. Kompozicija je provedena u tri prostorna plana s likovima zaposlenima oko ribolova, povlačenja užadi ili izvlačenja mreža, pri čemu su žene i muškarci ravnopravno organizirani u koreografiju nalik obredu. *Mikelandželovska* anatomija implicira božansku prirodu ljudi u dalmatinskom podneblju. Pejzaž je reduciran na tlo, more i planine u pozadini, baš kao i kromatska skala u sprezi tercijara što zatopljuju plavetnilo mora. *Mornari i kupači* (Sl. 2) iz fundusa Ureda predsjednika Republike Hrvatske jedan su od najboljih primjera Kljakovićevih težačkih tema, a slika je nastala polovinom tridesetih godina, u vrijeme zenita umjetnikova stvaralaštva.

Posebnu skupinu djela čine slike na kojima Kljaković, za razliku od težačenja (berbe, jematvi, ribarenja), prikazuje dokolicu i odmaranje te svu ljepotu života vezanog uz more: blagost klime, bogatstvo podneblja i mekoću puti. Aktovima žena i muškaraca, nevinih u svojoj nagosti kao u vrijeme prije prvoga grijeha i potpuno opuštenih, Kljaković će apostrofirati nostalgiju za prošlošću. Paradigmatski primjer ove teme slika je *Dva akta ili Ljeto*, bez čije bi prisutnosti ova dionica magičnog realizma ostala nedorečena, pa smo je, iako je dobro poznata i često reproducirana, uklopili u trenutnu izložbu. Novopronađena varijanta slike *Odmaranje na plaži / Na kupanju* (1935.) prelijep je primjer unutar nekolicine varijacija ove teme. Kasnijeg je datuma od pandana iz Moderne galerije, što čitamo iz duktusa kakvog je prakticirao četrdesetih godina, napuštajući tonsko slikarstvo u korist ustreptale igre valera. Razlikuje se u nekoliko detalja, poput stabala koja flankiraju kadar, ženske figure u čamcu, te plodu lubenice u rukama djeteta, umjesto jabuke na slici iz Moderne galerije. Slika pod naslovom *Odmaranje / Na žalu* izdvojen je primjer, pored još tri poznate varijante ovoga motiva, zbog detalja u prednjem planu potpuno u duhu prevladavajućeg art decoa, a to su kupači kostim i natikače kao rijedak element suvremenosti na bezvremenim Kljakovićevim slikama.

O ovim će slikama de Chirico pisati: "Ti jednostavni ljudi, oštrih crta lica koji se čine poput drva istesanih od priprostih zanatlija, zamišljenog i teškog držanja, imaju ponekad veličanstven stav kao da dovršavaju ritual; ali u svim likovima nazire se taj izraz koji proizlazi iznutra, taj nostalgični i ozbiljan izraz bića koja se ne mogu previše smijati niti se prepustiti neozbiljnim stvarima života, budući da u dubini sebe osjećaju možda nerazumljivo, nejasno, možda podsvesno, ali osjećaju svu težinu tajanstvenosti života".⁵

Izložbi je pridružen i akt svojevrsne slavenske femme fatale Vile Ravičile, dosad nepoznat i neizlagan u Zagrebu. Kljaković će na slici združiti Meštrovićevu skulpturalnost, simbolizam ali i elemente kubizma, pravca koji ga je opsjedao.

Djela pronadna prilikom istraživanja koje se nastavilo i nakon retrospektivne izložbe Joze Kljakovića u Galeriji Klovičevi

⁴ Većina djela predstavljena je na izložbi „Idealni realizam Kljakovićeva mediteranskog korpusa“ priređenoj u Domu Zvonimir u Solinu 2012. godine. Neka djela, poput *Ljeto / Dva akta* te *Na žalu*, 1936., *Odmaranje / Na plaži*, oko 1935., izložena su na retrospektivnoj izložbi u Galeriji Klovičevi dvori 2009. godine.

⁵ Giorgio de Chirico, Jozo Kljaković, Editrice Universitas, Rim, 1947., tekst je s talijanskog izvornika prevela Martina Majić

dvori (2009.), ukazuju na prijeko potreban nastavak bavljenja Kljakovićevim životom i stvaralaštvom koje se grana u nekoliko istovrijednih cjelina, od primarnoga djelovanja unutar likovne umjetnosti, preko pedagoškoga rada na Akademiji likovnih umjetnosti, do književnoga djelovanja i publicistike kao i značajnoga javnog političkog istupanja. Izazovi pri pokušaju sveobuhvatnog zahvata u Kljakovićev život i djelo ne prestaju intrigrirati znanstvene istraživače, povjesničare i povjesničare umjetnosti, o čemu svjedoči niz publikacija izdanih u proteklom desetljeću o ovom homo universalisu iz Vranjica. ⁶ Stalna izložba Kljakovićeve umjetnosti, kao i ovakve povremene, tematske, ekskluzivne i obljetničke izložbe, naglašavaju važnost Memorijalne zbirke na Rokovom perivoju kao matičnog mjesta memorije o umjetniku. Svi bi istraživački napori, ali i novopronađeni rezultati trebali biti objedinjeni u monografiji koju ovaj svestrani autor i djelo što nam ga je ostavio u nasljeđe nesumnjivo zaslužuju, a sve u nadi kako će Kljakovićev trag u našoj povijesti i povijesti umjetnosti biti dostojno vrednovan ponajprije u okviru stručne javnosti. Korak naprijed bilo bi već i uvrštavanje djela ovoga umjetnika u stalni likovni postav Moderne galerije u Zagrebu, jer bi bez Kljakovićeva doprinosa hrvatskoj modernoj umjetnosti, ključna sastavnica domaćeg likovnog Alepha bila nepotpuna, ako dopustite da zaokružim metaforu s početka teksta.

dr. sc. Petra Vugrinec

⁶ Senjanović, Petra, Bogdan, Jure, Prančević, Dalibor, Dulibić, Frano, Zdelar, Željka, Dukić, Josip, Jozo Kljaković – retrospektiva, katalog izložbe (Galerija Klovičevi dvori, 26. studenoga 2009. – 24. siječnja 2010.); Zdelar, Željka, Jozo Kljaković: Bojiš li se sinko ikoga, katalog izložbe (Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, 26. studenoga 2009. – 10. ožujka 2010.) Zagreb, Centar za likovni odgoj grada Zagreba, Memorijalna zbirka Jozo Kljaković; Vujanović, Barbara, Kljaković kod Meštrovića, katalog izložbe (Atelijer Meštrović, 26. studenoga 2009. – 24. siječnja 2010.), Zagreb, Atelijer Meštrović, 2009.; Vugrinec, Petra, Bilješka o autoru, u: Jozo Kljaković, U suvremenom kaosu, Matica hrvatska, Zagreb. 2012. Vugrinec, Petra, Vodič kroz djela Joze Kljakovića u Zagrebu, Zagreb, Centar za likovni odgoj grada Zagreba, Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, 2014., Zdelar, Željka, Jozo Kljaković, Katalog predmeta zbirke Joze Kljakovića, Zagreb, Centar za likovni odgoj grada Zagreba, Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, 2019.; Fištrek, Lidija, Scenografija Joze Kljakovića za Dubrovački diptihon i Dubravku, Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, 2019. Knjige: Kljaković Jozo, Libar moga života, 2012.; Dalmatinske teme, 2013.; Čovjek bez maske, 2014. Politički tekstovi i polemike, 2015. Perturbatori javnog poretka, 2018.; sva izdanja u nakladi: Dom kulture Zvonimir, Solin, nakladnička cjelina: Jozo Kljaković, priređivač: Dukić Josip

KLJAKOVIĆ'S SOLIN AS MÁRQUEZ'S MACONDO

When Kljaković's contemporary, the Greek-Italian metaphysical painter, Giorgio de Chirico (1888–1978), mentioned the melancholic feature of the artist's oeuvre in the foreword to a small monograph, in a way, he anticipated his nostalgia for homeland during his exile in Buenos Aires. If we examine Kljaković's opus in a wider social and artistic context and in the spirit of his cosmopolitanism¹, we will notice curious and eloquent parallels that will help us understand the peculiarity of his work within the cacophony of styles present in Croatian artistic circles during the first half of the 20th century. Similarly to his contemporary, Argentinian Jorge Luis Borges (1899–1986), Kljaković went almost completely blind in Buenos Aires, the city in which, right around the time of Kljaković's arrival, the illustrious author wrote (1945) and published (1949) his famous short story *The Aleph*. In it, Borges writes: "If all places in the universe are in the Aleph, then all stars, all lamps, all sources of light are in it, too." The Aleph is the postmodernist miniature counterpart of Dante's *Divine Comedy*, by which Borges's remarkable story substituted the all-encompassing Dante's narrative poem with a metaphor of the magical place, Aleph, in which the entire universe is contained and all paths converge. Borges's The Aleph problematizes the quintessential postmodernist issue of the transience and ephemerality of the medium, more specifically, the death of literature, that is, the disappearance of Gutenberg's, and consequently, every other traditional artistic galaxy. Kljaković and Borges are both protagonists of an era in which the old world disappeared forever, while the new world already began to reveal the inadequacies of a civilization cultivated on the blood of large military conflicts. For both artists, the process of revising the past was, in fact, an attempt to carve out a space for living in the present – to find light in the darkness of history.

In Argentina, Kljaković's nostalgia turned into an acute malady, while his feverish attempt to return to his homeland (considering even Rome, where he also spent time in exile during and after World War II, his native land) mirrors perfectly the South American idiom of literary postmodernism – his paintings reverberating even more strongly with the more famous and younger Columbian, Gabriel García Márquez (1927 – 2014) – whereby Kljaković's Solin or Vranjic becomes the Dalmatian Macondo, before the arrival of the banana plantation – despite the fact that Márquez's matchless *One Hundred Years of Solitude* was published in 1969, just as Kljaković departed this world.

Why has this particular literary discourse been chosen for the interpretation of Kljaković's Mediterranean opus? In some ways, the postmodernist obsession with transience was heralded in Croatia precisely by Kljaković's Mediterranean wistfulness and

¹ This cosmopolitanism is, in a way, a facet of Kljaković's habitus, but it is also conditioned by necessity, due to the fact that he spent most of his life running away from the contemporary chaos of war and post-war.

his spellbound protagonists of Dalmatian siestas, frozen, as de Chirico notes, in a magnificent pose performing a sacred ritual from a bygone Arcadia. Renowned Croatian art historian Ivanka Reberski characterized this Kljaković's procedure as magical realism, the stylistic idiom that ties his paintings to Márquez's masterpiece and Borges's fantastic story. And while the characters in Márquez's novel react to fantastic events as if they were commonplace, a trait that became epitomic of the genre, several decades earlier, Kljaković's works articulated a similar allegory of contemporary escapism. Kljaković adopts precisely this magical element as the idiom with which he highlighted the authenticity of his native south, of his (and Ivan Meštrović's) cherished Dalmatia, where people live in harmony with nature, before industrialization, before factory chimneys made the blue sky turn grey.

Kljaković's magical realism developed in the interwar period and became fully resonant in postwar time, continuing until the end of his days. This Dalmatian cosmopolite's painterly beginnings are immersed in symbolism. We might postulate that Kljaković crafted an autochthonous phase of the international movement, artfully assimilating the stylistic attributes of symbolism and constructing a complex language to express national themes and emotions. He honed his skill by depicting themes from the Bible, historical legends and mythical past, always accentuating his own perspective, origin and worldview. At one point during the second decade of 20th century, he became an advocate of the South Slavic ideal in painting, employing the heroes of the Kosovo Myth as eloquent symbols of pan-Slavic unity. By applying the art nouveau morphology of Klimt and Hodler to the treatment of autochthonous themes, Slavic (*The Fairy Raviolja*) and specifically Croatian mythical narratives (*The Uskoks of Senj*, *Slave Girls*), Kljaković initiated a valuable and vital stylistic thread of his own, and consequently, of a wider national painterly vernacular, transitioning from the linear stylization of art nouveau to the drastically divergent, yet still narratively grounded, monumental and voluminously emphatic depiction of bodies, ripe with the juices of life, drawn from the fertile Dalmatian surroundings.

Ivanka Reberski perceives the uniqueness of Kljaković's magical realism during the interwar period of the reincarnation of realist thought and a return to order and harmony, deeming him "the leading creator of the style".² She continues: "We would be unlikely to encounter in the expression of any other Croatian painter such a fully accomplished neoclassical ideal of beauty and Arcadian world, which came to fruition in Kljaković's paintings in late 1920s and 1930s. He entered this stylistically layered period moored in reality gradually, abandoning the figural stylization of art deco and mythological, albeit not sacral motifs, particularly focusing on the representation of human figures – it might be said that he was truly mesmerised by the human form. Akin to the painters of Vergilian landscapes, attempting to conjure the world in its incarnate fullness, Kljaković found life's abundance in the human body and the exceptional allure and perfection of this ideal of strength and beauty. There is no compositional scheme in his oeuvre in which the human form in all its glory does not feature dominantly. That is why he does not conceal, but rather reveals the gorgeous human body, both female and male, in its very nudity. This paradigmatic metaphor is the thematic axis at the centre of his interest."³

² Ivanka Reberski: Klasična komponenta Joze Kljakovića u kontekstu realizama 20-ih i 30-ih godina... Rad. Inst. povij. umjet. 36/2012. (189-202), pp. 193.

³ Ivanka Reberski: Klasična komponenta Joze Kljakovića u kontekstu realizama 20-ih i 30-ih godina... Rad. Inst. povij. umjet. 36/2012. (189-202), pp. 194.

The exhibition, organized by the Jozo Kljaković Memorial Collection on the occasion of the 131st anniversary of the artist's birth, features little known works, selected according to thematic criteria.⁴ The works in question form part of the Mediterranean opus of themes stylistically belonging to magic realism and centring on the human body. Chronologically the earliest painting, created in the early 1920, is the one kept at the Office of the President of the Republic of Croatia, listed under the title Ship-building (Image 1) and depicting the transportation of construction material. Alongside frescoes entitled *Logging Timber* and *The Construction of the Palace*, this is an easel painting version of the ceiling composition created for the former Palace of the Slavic Mortgage Bank situated in Vlaška Street No. 53, designed by architect Hugo Ehrlich. The composition consists of three spatial planes depicting characters busy fishing, pulling ropes and fishing nets, while the men and women are equally arranged in a rite-like choreography. Their Michelangeloesque anatomy implies the divine nature of Dalmatian people. The landscape is reduced to the soil, the sea and mountains in the background, whereas the chromatic scale of earthy tones offsets the blue of the sea. *The Fishermen* (Image 2), from the Office of the President of the Republic of Croatia collection, is one of the finest examples of Kljaković's labourer themes, while the piece was created in mid-1930s, at the apex of the artist's creative power.

Kljaković's paintings, in which, instead of labourers at work (picking fruit, picking grapes, fishing), he depicts leisure and repose, as well as all the bountiful beauty of life by the sea: the mild climate, rich environment and soft skin, comprise a special group of works. Kljaković's nudes of men and women, innocent in their nakedness as in the time before the original sin and completely relaxed accentuate the nostalgia for the past. *Two Nudes* (Summer) is the emblematic example of this theme, without which this niche of magical realism would not be complete. Consequently, we have included it in the present exhibition, despite the fact that the painting is well known and often reproduced. The newly found version of the painting *Resting at the Beach / Bathing* (1935) is a stunning exemplar within a series of variations of the theme. It is dated later than its counterpart exhibited at the Modern Gallery in Zagreb, which can be deduced from the signature style Kljaković used during the 1940s, the period in which he departed from tonal painting in favour of a titillating interplay of colours. It differs from the one at the Modern Gallery in several minute details, such as the trees flanking the frame, the female figure in a rowboat and the child holding a watermelon instead of the apple.

The piece entitled *Resting / By the Shore* stands out among three other known variants of the motif, thanks to two details in the foreground that are completely in line with the prevailing art deco spirit of the time – the swimming suit and beach sandals as rare contemporary elements in Kljaković's timeless paintings.

Writing about these paintings, Giorgio de Chirico noted: "These simple people, who seem like wood carved by humble craftsmen, with sharp features, an absent gaze and a heavy frame, sometimes strike magnificent poses, as if they were completing a ritual; yet all the characters betray an expression that stems from within, a nostalgic and serious expression of beings not able to laugh too much nor surrender to the frivolities of life, because

⁴ Most of the works were featured in the exhibition "The Ideal Realism of Kljaković's Mediterranean Opus," held at the Zvonimir Public Cultural Institution, Solin, in 2012. Some of the works, such as *Two Nudes* (Summer) and *By the Shore*, 1936, as well as *Resting / At the Beach*, circa 1935, were exhibited at the Kljaković retrospective, held at the Klovičevi dvori Gallery in 2009.

deep inside, they feel, perhaps unintelligibly or unclearly, or perhaps subconsciously, but feel nonetheless, the full weight of the mystery of life".⁵

The exhibition also includes the nude of a Slavic femme fatale of sorts, *Vila Raviolja* (*The Fairy Raviolja*), thus far unknown and until now not exhibited in Zagreb. In the painting, Kljaković combines the sculpturality of Ivan Meštrović with symbolism, as well as with elements of cubism, the artistic movement that haunted him.

The works that have been discovered through research, which has continued even after the retrospective exhibition of Jozo Kljaković, organized at the Klovičevi dvori Gallery (2009), point to the necessity of continuing the investigation into the artist's life and work, consisting of several equally valuable strands: his principal activity as a visual artist, his pedagogical work at the Academy of Fine Arts and his literary and nonfiction writing, along with his public political activity. The challenges in attempting to encompass Kljaković's life and work comprehensively do not cease to intrigue scientific researchers, historians and art historians, demonstrated by a series of publications on the homo universalis from Vranjic published during the course of the last decade.⁶ The permanent exhibition of Kljaković's artworks, as well as these temporary, thematic, exclusive and commemorative exhibitions emphasize the importance of the Memorial Collection housed at Rokov perivoj as the central locus of memory about the artist. All investigative efforts, along with new findings, should be collected in a monograph that this versatile author and the creative work he has bequeathed to us undoubtedly deserve, in the hope that Kljaković's mark on our history and art history will receive appropriate validation primarily within the expert community. A first step in that direction would be the inclusion of his works in the permanent display of the Modern Gallery in Zagreb, because without Kljaković's contribution to Croatian modern art, the crucial element of the national Aleph of fine arts would remain incomplete, if I may circle back to the metaphor from the opening paragraph.

Ph.D. Petra Vugrinec

⁵ Giorgio de Chirico, Jozo Kljaković, Editrice Universitas, Rome, 1947; Italian original translated by Martina Majić, translated into English by Andrea Rožić for the purpose of this publication.

⁶ Senjanović, Petra, Bogdan, Jure, Prančević, Dalibor, Dulibić, Frano, Zdelar, Željka, Dukić, Josip, Jozo Kljaković – retrospektiva, katalog izložbe (Galerija Klovičevi dvori, 26. studenoga 2009. – 24. siječnja 2010.); Zdelar, Željka, Jozo Kljaković: Bojiš li se sinko ikoga, katalog izložbe (Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, 26. studenoga 2009. – 10. ožujka 2010.) Zagreb, Centar za likovni odgoj grada Zagreba, Memorijalna zbirka Jozo Kljaković; Vujanović, Barbara, Kljaković kod Meštrovića, katalog izložbe (Atelijer Meštrović, 26. studenoga 2009. – 24. siječnja 2010.), Zagreb, Atelijer Meštrović, 2009.; Vugrinec, Petra, Bilješka o autoru, u: Jozo Kljaković, U suvremenom kaosu, Matica hrvatska, Zagreb, 2012. Vugrinec, Petra, Vodič kroz djela Joze Kljakovića u Zagrebu, Zagreb, Centar za likovni odgoj grada Zagreba, Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, 2014., Zdelar, Željka, Jozo Kljaković, Katalog predmeta zbirke Joze Kljakovića, Zagreb, Centar za likovni odgoj grada Zagreba, Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, 2019.; Fištrek, Lidija, Scenografija Joze Kljakovića za Dubrovački diptihon i Dubravku, Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, 2019. Knjige: Kljaković Jozo, Libar moga života, 2012.; Dalmatinske teme, 2013.; Čovjek bez maske, 2014. Politički tekstovi i polemike, 2015. Perturbatori javnog poretka, 2018.; sva izdanja u nakladi: Dom kulture Zvonimir, Solin, nakladnička cjelina: Jozo Kljaković, priređivač: Dukić Josip

JOZO KLJAKOVIĆ

(Solin, 10. ožujak 1889.- Zagreb, 1.listopad 1969.)

(Solin, Mar 10, 1889 – Zagreb, Oct 1, 1969)

Jozo Kljaković hrvatski je slikar rođen u Solinu 1889. godine. Pučku školu završio je u Solinu, a Realnu gimnaziju u Splitu, gradu u kojem je slikarski zanat učio u ateljeu Emanuela Vidovića. Slikarsku izobrazbu nastavlja kod Franje Pavačića u Zagrebu, a potom upisuje Akademiju likovnih umjetnosti u Pragu (kod Vlahe Bukovca, 1908.). Prva skupna izložba održana mu je u Zagrebu 1910. godine, s grupom *Medulić*, a zatim je 1911. godine, na Međunarodnoj izložbi u Rimu, izlagao zajedno s Meštrovićem. Nakon Praga odlazi na Istituto delle Belle Arti u Rimu, te kod Ferdinanda Hodlera u Ženevi provodi tri godine (od 1917.), a potom, 1920. godine, nastavlja studij fresko slikarstva kod Marcela Lenoira na Académie Ranson u Parizu. Kreće se u krugu pripadnika francuske avangarde te prijateljuje s hrvatskim umjetnicima, Uzelcem, Šumanovićem i Babićem. Vrativši se u Zagreb 1923. godine, postaje profesor na Kraljevskoj akademiji za umjetnost i umjetni obrt. Dvadesete su godine uspjeha i velikih narudžbi, a 1925. godine, na Međunarodnoj izložbi dekorativne umjetnosti u Parizu osvaja Grand Prix za freske i vitraj na pročelju Paviljona Kraljevine Jugoslavije. U razdoblju koje je proveo u Zagrebu, stvorio je dva značajna ciklusa u fresko tehnici – ciklus sakralnih tema za Crkvu sv. Marka i ciklus profane tematike za interijer Slavonske banke. Ciklus u Dobroti rađen je u tehnici ulja na platnu, kao i rad u Trgovačko-obrtničkoj komori. Likovni život nastavlja unaprijedivati i u trećem desetljeću, pa 1938. godine postaje glavni kustos Moderne galerije u Zagrebu.

Godine 1941., u vrijeme Nezavisne Države Hrvatske, Kljaković je uhićen zbog optužbi da je s Ivanom Meštrovićem iz inozemstva namjeravao djelovati protiv NDH i sila Osovine. U zatvoru, u kojem je neko vrijeme proveo s Ivanom Meštrovićem, doživljava prvi napadaj sljepila. Na intervenciju mnogih osoba iz javnog i političkog života, pušten je u kućni pritvor 1942. godine. Njegova slika Bičevanje uvrštena je u hrvatsku selekciju za XXIII. Venecijanski Bijenale a 1943. godine, odlazi u Rim izraditi mozaike za Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima. U Rimu ostaje do 1947. godine, kada se zbog političke konstelacije u domovini i neslaganja s vladajućim režimom odlučuje na odlazak u Buenos Aires. Prije odlaska izdaje manju monografiju, s reprodukcijama svojih djela i predgovorom slavnog metafizičkog slikara Giorgia de Chirica.

U galeriji Müller, najvećoj galeriji u Buenos Airesu, organizira samostalnu izložbu, te izdaje katalog za koji je predgovor napisao Ivan Meštrović. Tijekom boravka u Buenos Airesu, osim slikanjem bavi se publicistikom, objavljujući tekstove u svim najvažnijim emigrantskim glasilima. Svoja razmišljanja i burnu biografiju iznio je u autobiografskoj knjizi U suvremenom kaosu 1952. godine, objavljenoj u Nakladi autorovih prijatelja, te knjigu Kravavi val, 1954. godine. Iz Buenos Airesa vraća se u Rim 1956. godine, jer se nije mogao prilagoditi životu u novome svijetu. Nakon 25 godina izbjivanja, u domovinu se vraća 1968. godine. Svoju kuću na Rokovom perivoju 4, u Zagrebu, s pripadajućim umjetninama, darovao je, po uzoru na prijatelja Ivana Meštrovića, Gradu Zagrebu. Umro je 1. listopada 1969. godine u Zagrebu, u 81. godini života. Pokopan je u Arkadama na zagrebačkom Mirogoju.

Tijekom svojeg umjetničkog stvaralaštva stvorio je veliki broj djela u tehnici ulja. Izlagao je u brojnim svjetskim gradovi-

Croatian painter Jozo Kljaković was born in Solin, in 1889. He completed his primary education in Solin and went on to attend the gymnasium in Split, where he began to study painting at the studio of Emanuel Vidović. He continued his education in visual arts with Franjo Pavičić in Zagreb, subsequently enrolling in the Academy of Fine Arts in Prague (under Vlaho Bukovac). His first participation in a group exhibition came in 1910 in Zagreb, where his work was exhibited alongside those of the Medulić Group, while his works were exhibited together with those of renowned artist Ivan Meštrović at the International Exhibition of Art in Rome in 1911. After Prague, he left for the Istituto delle belle arti in Rome, followed by a three-year stay with Ferdinand Hodler in Geneva, starting in 1917. In 1920, he continued his studies of fresco painting with Marcel-Lenoir at Académie Ranson in Paris. He socialized with representatives of the French avant-garde movement and developed a friendship with Croatian artists Milivoj Uzelac, Sava Šumanović and Ljubo Babić. Upon returning to Zagreb in 1923, he became a professor at the Royal College for Arts and Crafts. The 1920s proved to be a period of success and large commissions, while in 1925 he won the Grand Prix for the frescoes and the vitrage on the front of the Kingdom of Yugoslavia Pavilion at the International Exhibition of Modern Decorative and Industrial Arts in Paris. During his time in Zagreb, he painted two significant cycles in the fresco technique – a cycle of sacral themes for St. Mark's Church and a secularly themed cycle intended for the interior of the Bank of Slavonia. He painted both the Dobrota Cycle (the church of St. Eustace) and the piece at the Chamber of Trades and Crafts in the oil on canvas technique. He continues to advance his artistic career in 1930s, becoming the Head Curator of the Modern Gallery in Zagreb in 1938.

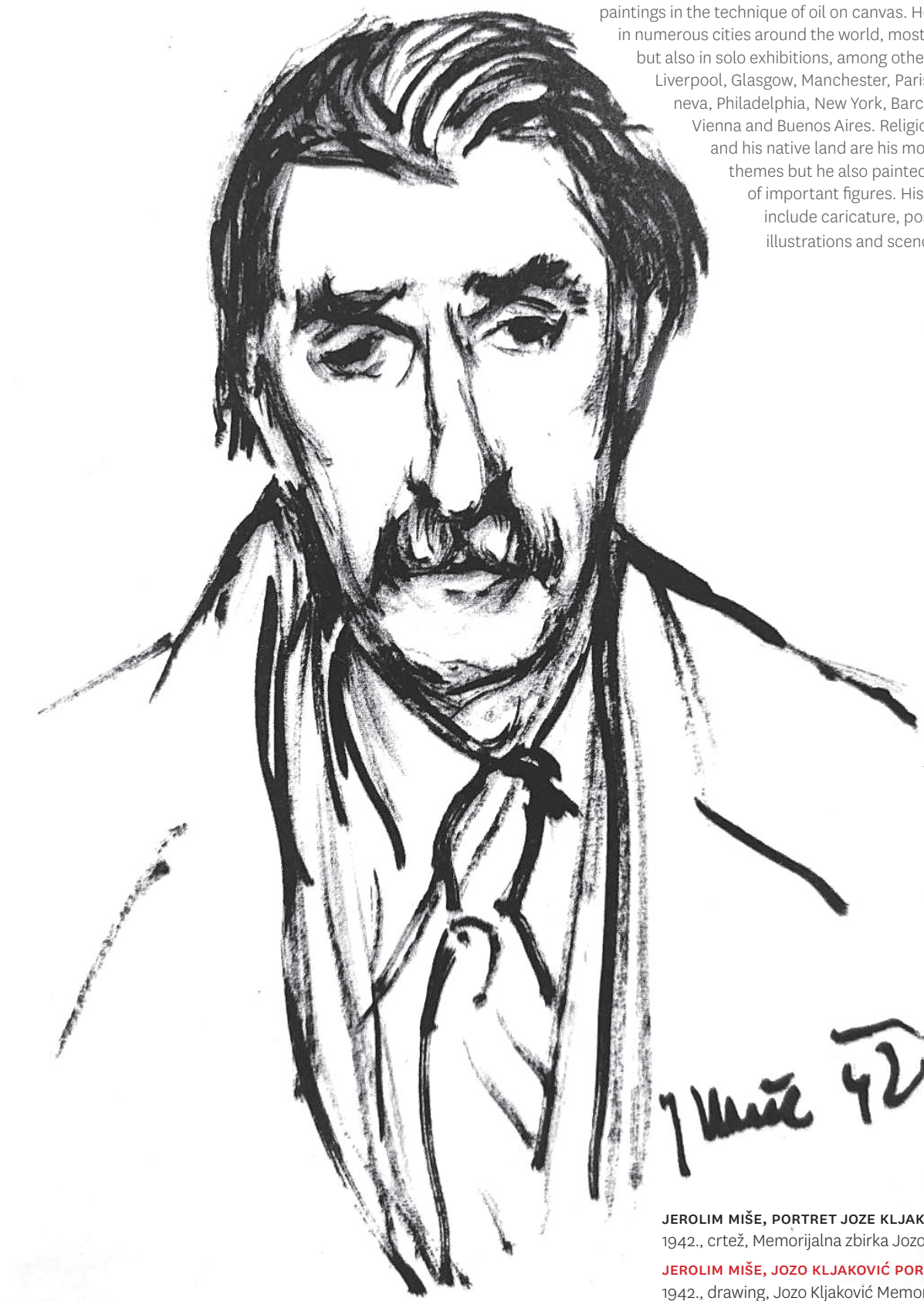
In 1941, during the period of the Independent State of Croatia, Kljaković is arrested, following accusations that, together with Ivan Meštrović, he was planning to act against NDH and the Axis powers. In prison, where he spent some time with Ivan Meštrović, he suffers his first bout of blindness. On the appeal of numerous persons from public and political life, he was released and placed under house arrest in 1942. His painting The Flagellation was included in the Croatian selection for the XXIII Venice Biennale, while in 1943 he left for Rome in order to work on the mosaics for the Pontifical Croatian College of St. Jerome. He remained in Rome until 1947 when, due to the political situation in Croatia and his disagreement with the existing regime, he decided to leave for Buenos Aires. Before leaving, he published a small monograph, which included the reproductions of all of his works and a foreword by the famous metaphysical painter Giorgio de Chirica.

He organized a solo exhibition at the Müller Gallery, the biggest art gallery in Buenos Aires, and published a catalogue with the foreword written by Ivan Meštrović. During his time in Buenos Aires, in addition to painting, he also wrote articles, published in all the major emigration newspapers. He expressed his ideas and related his turbulent biography in the volume U suvremenom kaosu, published by the author's friends (Naklada autorovih prijatelja) in 1952, and the book Kravavi val, in 1954. Unable to adjust to life in Argentina, he

ma, uglavnom na skupnim, ali i na samostalnim izložbama, između ostalog, u Londonu, Liverpoolu, Glasgowu, Manchesteru, Parizu, Lyonu, Ženevi, Philadelphiji, New Yorku, Barceloni, Berlinu, Beču i Buenos Airesu. Kljakovićeve su motivi religijski, povijesni i zavičajni, a slikao je i portrete istaknutih ličnosti. Bavio se i karikaturom, plakatom, ilustriranjem knjiga i scenografijom.

returned to Rome in 1956. After 25 years of absence, he finally returned to Croatia in 1968. Following the example of his friend Ivan Meštrović, he bequeathed his house at No 4 Rokov perivoj in Zagreb, along with the accompanying artwork, to the City of Zagreb. He died on Oct 1, 1969, at the age of 80 and is buried at the Mirogoj Cemetery Arcades in Zagreb.

During his artistic career, he produced a great number of paintings in the technique of oil on canvas. He exhibited in numerous cities around the world, mostly in group, but also in solo exhibitions, among others in London, Liverpool, Glasgow, Manchester, Paris, Lyon, Geneva, Philadelphia, New York, Barcelona, Berlin, Vienna and Buenos Aires. Religious, historical and his native land are his most common themes but he also painted portraits of important figures. His works also include caricature, posters, book illustrations and scenography.

JEROLIM MIŠE, PORTRET JOZE KLJAKOVIĆA, 1942., crtež, Memorijalna zbirka Jozo Kljaković

JEROLIM MIŠE, JOZO KLJAKOVIĆ PORTRAIT, 1942., drawing, Jozo Kljaković Memorial Collection

RIBARI I KUPAČI (predložak freski u nekadašnjoj Bankovnoj palači danas FINA u Šoštarićevoj 2 u Zagreb), ulje / platno, do 1921-23., 110 x 144 cm, sign. l. donj k.: J Kljaković

FISHERMEN AND BATHERS / SHIPBUILDING (template for the fresco at the former Banking Palace, today an office of the Financial Agency at Šoštarićeva Street No. 2, Zagreb), oil on canvas, by 1921-23, 110 x 144 cm, sign. bottom left corner.: J Kljaković

MORNARI I KUPAČI / RIBARI, ulje platno, oko 1935., 50 x 65 cm, sign. d. donj k.: Kljaković, sign. d. donji k.: Kljaković

SAILORS AND BATHERS / FISHERMEN, oil on canvas, circa 1935, 50 x 65 cm, sign. bottom right corner: Kljaković, sign. bottom right corner: Kljaković

ODMARANJE / NA ŽALU, ulje na platnu, od 1930. – 1935., 52 x 75 cm, sign. l. donji k.: J. Kljaković
 RESTING / BY THE SHORE, oil on canvas, 1930 – 1935, 52 x 75 cm, sign. bottom left corner: J. Kljaković

ODMARANJE NA PLAŽI / NA KUPANJU, oko 1935., ulje / platno, 99 x 130 cm, sign. d. donji k.: J. Kljaković
 RESTING AT THE BEACH / BATHING, circa 1935, oil on canvas, 99 x 130 cm, sign. bottom right corner: J. Kljaković

ODMARANJE / NA PLAŽI, oko 1935., ulje na platnu, 57 x 88 cm, sign. d.d.:J. Kljaković
 RESTING / AT THE BEACH, circa 1935., oil on canvas, 57 x 88 cm, sign. bottom right corner: J. Kljaković

VILA RAVIOJLA, oko 1925., ulje / platno, 67 x 83 cm, sign. d. donji k.: Kljaković,
 THE FAIRY RAVIOJLA, circa 1925, oil on canvas, 67 x 83 cm, sign. bottom right corner: Kljaković,

DVA AKTA (LJETO), oko 1935., ulje na platnu, 74,7 x 109,7 cm, sign. d. donji k.: J. Kljaković

TWO NUDES (SUMMER), circa 1935, oil on canvas, 74.7 x 109.7 cm, sign. bottom right corner: J. Kljaković

NA ŽALU, 1936., ulje na platnu, 47 x 70 cm, sign: l. dolje: Kljaković

BY THE SHORE, 1936, oil on canvas, 47 x 70 cm, sign. bottom left corner: Kljaković

Remek-djela Jozе Kljakovića: Novi prilozi vrednovanju umjetnikova opusa

URED PREDSJEDNIKA RH, PANTOVČAK 241, ZAGREB

RIBARI I KUPAČI (predložak freski u nekadašnjoj Bankovnoj palači danas FINA u Šoštarićevoj 2 u Zagreb), ulje / platno, do 1921-23., 110 x 144 cm, sign. l. donj k.: J Kljaković

MORNARI I KUPAČI / RIBARI, ulje platno, oko 1935., 50 x 65 cm, sign. d. donj k.: Kljaković, sign. d. donji k.: Kljaković

DAVOR VUGRINEC

ODMARANJE / NA ŽALU, ulje na platnu, od 1930. – 1935., 52 x 75 cm, sign. l. donji k.: J. Kljaković

PRIVATNA KOLEKCIJA

VILA RAVIOJLA, oko 1925., ulje / platno, 67 x 83 cm, sign. d. donji k.: Kljaković,

ODMARANJE / NA PLAŽI, OKO 1935.

DIPL. JUR. BORIS ANIŠIĆ

ODMARANJE NA PLAŽI / NA KUPANJU, oko 1935., ulje / platno, 99 x 130 cm, sign. d. donji k.: J. Kljaković

DIPL. ING. ARH. LJUBOMIR COTA

NA ŽALU, 1936., ulje na platnu, 47 x 70 cm, sign. l. donji k.: Kljaković

MARO GRBIĆ

DVA AKTA (LJETO), oko 1935., ulje na platnu, 74,7 x 109,7 cm, sign. d. donji k.: J. kljaković

The Masterpieces of Jozo Kljaković: New Contributions to the Valorisation of the Artist's Oeuvre

THE OFFICE OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF CROATIA, PANTOVČAK 241, ZAGREB

FISHERMEN AND BATHERS / SHIPBUILDING (template for the fresco at the former Banking Palace, today an office of the Financial Agency at Šoštarićeva Street No. 2, Zagreb), oil on canvas, by 1921-23, 110 x 144 cm, sign. bottom left corner.: J Kljaković

SAILORS AND BATHERS / FISHERMEN, oil on canvas, circa 1935, 50 x 65 cm, sign. bottom right corner: Kljaković, sign. bottom right corner: Kljaković

DAVOR VUGRINEC

RESTING / BY THE SHORE, oil on canvas, 1930 – 1935, 52 x 75 cm, sign. bottom left corner: J. Kljaković

DIPL. JUR. BORIS ANIŠIĆ

RESTING AT THE BEACH / BATHING, circa 1935, oil on canvas, 99 x 130 cm, sign. bottom right corner: J. Kljaković

PRIVATE COLLECTION

THE FAIRY RAVIOJLA, circa 1925, oil on canvas, 67 x 83 cm, sign. bottom right corner: Kljaković,

RESTING / AT THE BEACH, circa 1935

DIPL. ING. ARH. LJUBOMIR COTA

BY THE SHORE, 1936, oil on canvas, 47 x 70 cm, sign. bottom left corner: Kljaković

MARO GRBIĆ

TWO NUDES (SUMMER), circa 1935, oil on canvas, 74,7 x 109,7 cm, sign. bottom right corner: J. Kljaković

BIBLIOGRAFIJA

Senjanović, Petra, Bogdan, Jure, Prančević, Dalibor, Dulibić, Frano, Zdelar, Željka, Dukić, Josip, Jozo Kljaković – retrospektiva, katalog izložbe (Galerija Klovićevi dvori, 26. studenoga 2009. – 24. siječnja 2010.), 2009.

Zdelar, Željka, Jozo Kljaković: Bojiš li se sinko ikoga, katalog izložbe (Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, 26. studenoga 2009. – 10. ožujka 2010.) Zagreb, Centar za likovni odgoj grada Zagreba, Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, 2009.

Vujanović, Barbara, Kljaković kod Meštrovića, katalog izložbe (Atelijer Meštrović, 26. studenoga 2009. – 24. siječnja 2010.), Zagreb, Atelijer Meštrović, 2009.

Vugrinec, Petra, Bilješka o autoru, u: Kljaković, Jozo, U suvremenom kaosu, Matica hrvatska, Zagreb. 2012.

Vugrinec, Petra, Vodič kroz djela Jozе Kljakovića u Zagrebu, Zagreb, Centar za likovni odgoj grada Zagreba, Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, 2014.

Zdelar, Željka, Jozo Kljaković, Katalog predmeta zbirke Jozе Kljakovića, Zagreb, Centar za likovni odgoj grada Zagreba, Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, 2019.

Fištrek, Lidija, Scenografija Jozе Kljakovića za Dubrovački diptihon i Dubravku, Memorijalna zbirka Jozo Kljaković, 2019.

Knjige:

Kljaković Jozo, Libar moga života, 2012.; Dalmatinske teme, 2013.; Čovjek bez maske, 2014.; Politički tekstovi i polemike, 2015.; Per-turbatori javnog poretka, 2018.; sva izdanja u nakladi: Dom kulture Zvonimir, Solin, nakladnička cjelina: Jozo Kljaković, priređivač: Dukić Josip

BIBLIOGRAPHY

Senjanović, Petra, Bogdan, Jure, Prančević, Dalibor, Dulibić, Frano, Zdelar, Željka, Dukić, Josip, Jozo Kljaković – retrospektiva, exhibition catalogue (Klovićevi dvori Gallery, 26 Nov, 2009 – 24 Jan, 2010).

Zdelar, Željka, Jozo Kljaković: Bojiš li se sinko ikoga, exhibition catalogue (Jozo Kljaković Memorial Collection, 26 Nov, 2009 – 10 Mar, 2010), Zagreb, Zagreb Art Centre, Jozo Kljaković Memorial Collection.

Vujanović, Barbara, Kljaković kod Meštrovića, exhibition catalogue (Atelijer Meštrović, 26 Nov, 2009 – 24 Jan, 2010), Zagreb, Meštrović Atelier, 2009.

Vugrinec, Petra, Bilješka o autoru, in: Kljaković, Jozo, U suvremenom kaosu, Matica hrvatska, Zagreb, 2012.

Vugrinec, Petra, Vodič kroz djela Jozе Kljakovića u Zagrebu, Zagreb, Zagreb Art Centre, Jozo Kljaković Memorial Collection, 2014.

Zdelar, Željka, Jozo Kljaković, Katalog predmeta zbirke Jozе Kljakovića, Zagreb, Zagreb Art Centre, Jozo Kljaković Memorial Collec-tion, 2019.

Fištrek, Lidija, Scenografija Jozе Kljakovića za Dubrovački diptihon i Dubravku/ Jozo Kljaković set design for Dubrovnik diptych and Dubravka, Jozo Kljaković Memorial Collection, 2019.

Books:

Kljaković Jozo, Libar moga života, 2012; Dalmatinske teme, 2013; Čovjek bez maske, 2014; Politički tekstovi i polemike, 2015; Per-turbatori javnog poretka, 2018; all editions published by: Zvonimir Public Cultural Institution in Solin, Solin, publishing edition: Jozo Kljaković, editor: Dukić Josip

IMPRESUM/ IMPRESSUM

NAKLADNIK:**Memorijalna zbirka Jozo Kljaković**

Centar za likovni odgoj Grada Zagreba

Rokov perivoj 4, 10 000 Zagreb

www.mzk.czlogz.hr

mz.jozo.kljakovic@czlogz.hr

ZA NAKLADNIKA: Nikša Lalin

UREDNIKA: Lidija Fištrek

AUTORICA IZLOŽBE: Lidija Fištrek, Petra Vugrinec

TEKSTOVI:

Lidija Fištrek

Petra Vugrinec

FOTOGRAFIJE:

ORGANIZACIJA TISKA: DA koncept

PRIJELOM I GRAFIČKO OBLIKOVANJE: Joško Gamberožić

LEKTORICA I PREVODITELJICA: Andrea Rožić

NAKLADA: 150 primjeraka

CIJENA: 80,00 KN

Zahvaljujemo se na pomoći i realizaciji izložbe i naklade, Gradskom uredu za kulturu, Uredu predsjednika Republike Hrvatske, privatnim kolekcionarima; Anišić, Cota, Grbić, Kovač i Vugrinec

ISBN:

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem

